

РОЛЬ ХОРОВОЇ МУЗИКИ У ЖИТТІ Й ТВОРЧОСТІ М. ЛИСЕНКА

Гулечко К. М.

*студентка I курсу факультету культури і мистецтв
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Мета роботи полягає у визначенні ролі хорової музики у композиторській творчості та діяльності основоположника національної композиторської школи М.Лисенка.

Хорове мистецтво посідає надзвичайно важливе місце в історії української культури. У середині XVII ст. Україна стала справжньою лабораторією хорового співу, звідки він поширився і на московське царство. У цей час київський багатоголосий спів досягнув такого високого рівня художньої та технічної майстерності, що став відомим за межами України, а іноземні послы й священнослужителі захоплювалися музичною складовою православного богослужіння. Золотою добою української музики справедливо вважається XVIII ст., оскільки це час розквіту духовного хорового концерту, що своє найдосконаліше втілення отримав у творах М. Березовського, Д. Бортнянського та А. Веделя.

Саме з хоровим співом дослідники пов'язують початки національного відродження на західноукраїнських землях у першій половині XIX ст. Адже духовні хорові твори українських композиторів XVIII ст., насамперед Д.Бортнянського, що виконувалися під час богослужіння у церквах Перемишля та Львова у 1830-х роках, стали найголовнішим чинником пробудження національної свідомості українців Галичини.

Початок хорової діяльності М. Лисенка його біографи пов'язують з початком навчання композитора у Київському університеті. Про це у своїх спогадах пише письменниця і видатна громадська діячка Олена Пчілка (Ольга Косач). «Співали студенти-українці багато, співали й нарізно, й хором. [...] та всі ті співаки не були згуртовані, згромаджені у якийсь постійний вивчений хор. Власне, М. Лисенко перший згуртував їх в український хор, що міг після того виступити з своїм співанням вже й прилюдно» [1, с. 85]. У січні 1861 року український студентський хор університету під орудою М.Лисенка, як стверджує Олена Пчілка, дав свій перший концерт, складений виключно з українських пісень.

Український хоровий спів став обов'язковою частиною багатьох благодійних концертів, які прилюдно відбувалися у Біржовій залі, у залі «Дворянського собрания» та київському оперному театрі. Диригентом

завжди був М. Лисенко, а репертуар складали пісні, які пізніше увійшли у його перші друковані збірники українських народних пісень.

Перший напівпрофесійний український хор був сформований М. Лисенком у 1885 році. Мету його створення композитор бачив у тому, щоб «вивести українську пісню на широкий світ» [1, с. 423]. У хорі було близько 40 співаків, а його репертуар складали, за окремими винятками, українські народні пісні. Перший концерт колективу відбувся у Києві на різдвяні свята 1886 року в залі купецького клубу. Ще далеко до початку, за спогадами сучасників М. Лисенка, вся зала була повна, прийшлося навіть ставити додаткові крісла. Успіх був колосальний, а публіка багато раз викликала хористів та диригента на «біс». Як пише у своїх спогадах Ф. Стерня, «починаючи з того знаменитого в історії української пісні дня розпочалася для неї нова ера. Пісня вийшла на широкий світ» [1, с. 429].

У 1860-х роках з'являються перші хорові композиції М. Лисенка. Композитор був також одним із тих митців, хто створив свою версію Шевченкового «Заповіту». Твір написаний на замовлення видатного українського громадського діяча О. Барвінського для шевченківського концерту 1868 року. У тому ж концерті була виконана хорова поема «Заповіт» М. Вербицького. Львівська газета «Правда» 29 лютого 1868 року опублікувала рецензію на хори М. Вербицького та М. Лисенка, що прозвучали напередодні на Вечорі пам'яті Т. Шевченка. Цікавими видаються міркування автора допису, в якому зазначено, що характерною рисою хорової поеми Лисенка є його питома українська мелодія, що позбувається старих стереотипних форм, натомість творить нові [1, с. 236].

Видатний український вчений Ф. Колесса, згадуючи своє навчання у стрийській гімназії, писав про свою участь у тамтешньому студентському хорі. Аналізуючи різноманітний пісенний репертуар, у якому були твори німецької, чеської, сербської та української хорової літератури, він стверджував, що найбільше враження на всіх робили Лисенкові твори, зокрема його «Вінки пісень», виконувані під керівництвом О. Нижанківського. Ф. Колесса зазначив, що в них вчувалося щось нове, свіже і таке рідне й близьке серцю. Виконавців чарувала Лисенкова гармонізація, «що своїми інтересними сполуками сильно різнилася від звичних гармонічних ходів у композиціях давніших галицьких музик» [1, с. 438]. Далі автор пише, що вони не могли налюбуватися тими оригінальними творами Лисенка, що були новим словом в українській музичній культурі, виявляли близьку спорідненість з мелодіями народних пісень, ніжно та сильно промовляли до душі як поезії Т. Шевченка.

Висновки. Викладений вище матеріал дає підставу стверджувати, що хорова музика відіграла провідну роль у житті і творчості М. Лисенка, мала великий вплив на діяльність молодшого покоління галицьких композиторів, що прийшли на зміну представникам

перемишльської композиторської школи, а також суттєво вплинула на творчість М. Леонтовича, К. Стеценка, О. Кошиця.

Література:

1. М.В.Лисенко у спогадах сучасників / за ред. Р.Пилипчука. Київ: Музична Україна, 1968. 821 с.
2. Новакович М. Галицька музика габсбурзької доби. Львів: Видавництво Т.Тетюка, 2012. 367 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-390-6-72>

ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

Зарицька А. А.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри диригентсько-хорових дисциплін
та постановки голосу*

*Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради
м. Луцьк, Україна*

Фахову підготовку здобувачів освіти в галузі музичного мистецтва розглядаємо як процес цілеспрямованого втілення особистісних обдарувань, кваліфікаційних компетентностей та методичної майстерності фахівця в музично-педагогічній та соціокультурній життєтворчості. Зміст вокальної підготовки – це «система теоретико-методичних знань, інтелектуальних та вокально-практичних умінь, оволодіння якими забезпечує розвиток та саморозвиток суб'єкта освітнього процесу» [1, с. 312]. Особливого значення набувають механізми розвитку та удосконалення вокальної майстерності здобувачів, які ґрунтуються на знаннях з вокальної педагогіки, набутті вокально-слухового досвіду, володінні голосовим апаратом, сценічними навичками, прагненні до творчої самореалізації та ін.

С. Гончаренко, з точки зору методології педагогічної науки, розглядає системний підхід як множинність елементів, які забезпечують розробку методів дослідження й конструювання складних за організацією об'єктів в єдності, цілісності та виявленні різноманітних типів зв'язків і зведенні їх у логічну теоретичну картину [2, с. 35]. До основних ознак системності належать: цілісність і цілеспрямованість, структурованість і деталізація, упорядкування і класифікація